

LETO—YEAR XII.

Cena lista: \$4.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 6. oktobra (Oct. 6.) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 235.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

STAVKARJI NE ODNEHAJO;
MILICA POSLANA V GARY.

Napad na štrajkarje je privabil vojaške čete. Jeklarski magnatje so pričeli najemati zamorce kot stavkokaze. — Zasiłanje Fosterja pred senatnim odsekom. "Delavci", ki prejemaajo po \$24 na dan, blatijo stavkarje.

SPLOŠNI STAVKOVNI POLOŽAJ.

Gary, Ind. — V soboto zvečer so bili tukaj večji izgredi. Governor Goodrich je poslal enajst kompanij državne milice v Gary; vojaštvo je dospelo v mesto v nedeljo jutraj. Več sto rednih in pomožnih policajev je napadlo okrog 5000 štrajkarjev, ki so se vračali z javnega shoda. Istočasno je prišel mimo voz poulične železnice, v katerem je bilo šest črnokožcev, ki so se peljali na stavkokoško delo. Stavkarji so ustavili voz in nagovarjali črnce, da se naj vrnejo domov. V tistem hipu je nekdo zagnal opeko skozi žiro v voz in to je bilo znamenje, da so policisti naskočili štrajkarje. Streljal ni nihče, letelo pa je kamenje, opeka in drugi predmeti in padali so koli in gole pesti. Nemiri so nehali, ko sta prišlo na lice mesta dva policijska oddelka s strojnimi. 42 štrajkarjev je bilo aretiranih in z njimi vred tudi ena ženska, Helena Turpie. Veliko število delavcev in policistov je bolj ali manj poškodovanih. Nekateri so v bolnišnicah.

Ker so jeklarski baroni sprevideli, da ne morejo na noben način pravi štrajkarje nazaj v tovarno, so pričeli dovažati črnokožne stavkokaze iz drugih mest.

Waukegan-North Chicago, Ill. (Izv. por.) — Iz dimnikov tukajšnje tovarne American Steel & Wire Co. se vali gost dim, toda zvečer ob šestih je prišlo vsega skupaj 148 stavkokazov iz tovarne. Torej ne delajo drugega kakor kurijo ves dan. Na ta način mislijo slepiti nas, delavce, ali mi ne smejemo njihovemu dimu. Drugače je vse mirno. Trgovci na 10. cesti so se večina vpisali v organizacijo, kar je v njihovo korist. — Poročevalce.

Washington, D. C. — Preiskava stavke pred senatnim odsekom je bila začasno prekinjena v soboto. Nadaljevala se bo v Pittsburghu kakor hitro senat konča važnejše delo v zvezi z mirovno pogodbo. V soboto je bil zasiłan William Z. Foster, tajnik jeklarskih in železarskih organizacij. Kapitalistični listi so razkričali Fosterja, odkar je traja stavka, kot "velikega radikalca", revolucionarnega socialista in "nevarnega človeka", ki misli na revolucijo. Foster je pred desetimi leti res spisal nekaj brošur, v katerih je podal svoje nazore o rešitvi socialnega vprašanja; njegovi nazori so bili približno socialistični.

Senatorji so pokazali Fosterju eno njegovih starih brošur in ga vprašali, če še veruje v dotične nazore. Foster je dejal, da ne odgovori na vprašanja toliko časa, dokler se ne odstranijo časniki-kar poročevalci, o katerih je rekel priča, da bodo vse zavili po svoje, kar pove. Senatni odsek ni hotel odstraniti poročevalcev. Gomperz, ki je bil navzoč, je rekel Fosterju: "Pusti poročevalce, slabše več ne morejo pisati o tebi, kakor so že pisali."

Foster je pojasnil, da bi danes pisal drugače kot je pred desetiimi leti, kajti razmere so se spremenile. Priznal je, da je bil svojočasno član I. W. W., toda leta 1911 je izstopil iz te organizacije, ker mu ni ugajala. Med vojno je podpiral program predsednika Wilsona in na shodih je agitiral za posojila svobode.

Kot priče za jeklarski trust so zopet nastopili nekateri "zadovoljni delavci" iz Pennsylvanije, ki

prejemajo \$22 do \$24 dnevne plače. Dejali so med drugim, da se med štrajkarji govori, da stavka prinese sovjetski sistem (!) v tovarne.

Jeklarski delavci ne omahujejo na stavki.

Buffalo, N. Y. — Jeklarski interesi so poskusili v tukajšnjem distriktu odpreti svoja tri podjetja. Napeli so vse svoje moči in opustili niso nobene zvijače, da zybijo štrajkarje delavce v jeklarne in železarne, toda vsa prizadevanja od strani podjetnikov so bila zastoj. Delavci stojijo trdno in pravijo, da se ne vrnejo na delo, dokler gospoda Garyja ne mine njegova ošabnost in ne sprejme delavskih zastopnikov, da se razgovarja in razpravlja z njimi o zahtevah jeklarskih železarskih delavcev.

Polejski načelnik Gilson je izjavil, da se uvede preiskava glede smrti dveh štrajkarjev, ki so ju ubili najemniki. Po njegovi izjavi povabi sodišče privatne stražnike in jih prisili, da priče, da se tako dožene krivda.

Velebizniško časopisje še vedno nadaljuje z lažmi o stavkovnem položaju.

Chicago, Ill. — Velebizniško časopisje je naznanilo v soboto, da se je v Garyju vrnilo že šest tisoč jeklarskih delavcev na delo. Prav huda mora prestiti jeklarskim magnatom, če velebizniško časopisje prinaša take laži, da se kar kadi. Neki železniški kurjač je bil iste dne v jeklarni in je dejal: "Če je v jeklarni več kot pet sto delavcev poleg preddelavcev, tedaj imam zelo slabe oči". Kurjačeva izjava dokazuje, da stoji kolesje v jeklarnah, in če velebizniško časopisje pripoveduje o tisočih, ki delajo v jeklarnah, da se prav debelo laže.

Jeklarski magnatje najemajo zamorce kot stavkokaze.

Cary, Ind. — V soboto je korakal kakih petdeset zamorcev v jeklarno. Spreved je bil zelo žalosten, kajti zamorci so gledali v tla, kakor da jih je sram, da gre do stavkokaziti. Zamorski stavkokazi so seveda korakali v spremstvu močnega policijskega oddelka, kot da so hudodelci. Stavkajoči delavci so gledali te klaverno postave s porogljivimi pogledi, tako da se niso zamorci upali pogledati štrajkarjem v obraz. Zavedali so se pač svoje žalostne vloge.

Štrajkarji protestirajo proti izrednim deputacijam v jeklarnah.

South Chicago, Ill. — Delegacija štrajkajočih jeklarskih delavcev je bila pri občinskemu svetovalecu Ross Woodballe in Albert J. Fisherju in je zahtevala, da se sestane s šerifom Petersom. Organizator Wetmore je izjavil, da paradržanje in izživljanje posebnih deputacij podžiga in izživa štrajkarje. Deputacija zahteva, da se posebni deputiji odpokličejo, ker v South Chicago vlada najlepši mir.

Praviljice.

Washington, D. C. — T. J. Davies iz New Castla, Pa. je pripovedoval pred senatnim odsekom, da je sedanja stavka jeklarskih delavcev delo zarotnikov. Pravil je, da tujzemski delavci pričakujejo, da se ustanove sovjeti. Bil Nadaljevanje na 3. str. 3. kol.)

WILSON JE BOLJŠI.

Washington, D. C. — Dr. Grayson je poročal v soboto ponoči, da se je predsedniku obrnilo nekoliko na bolje. Imel je mirni počitek.

Državni tajnik Lansing je sklicel kabinetno sejo za ponedeljek. Ako bo Wilson bolan daljša časa, bo moral podpredsednik Marshall opravljati predsednikove posle.

STAVKA V ANGLIJI KONČANA.

Plačilna lestvica določena za eno leto, sporazum se je dosegel potom kompromisa.

ŽELEZNICE PRIČNEJO S TAKAJŠNJIM OBRATOM.

London, 6. oktobra. — Na konferenci, ki se je vršila večeraj dopoldan med Lloyd Georgem, Bonnar Lawom in zastopniki železničarjev, se je dosegel sporazum potom kompromisa. Stavkajoči delavci se povrnejo takoj v službo in pričnejo obratovati železnice. Zastopniki železničarske organizacije so pristali na sporazum pod pogojem, da se ugodijo njihovim zahtevam najkasneje do 31. oktobra, da je minimalna plača za železniskega uslužbenca \$12.30 na teden in da ta plača ostane do 30. septembra 1920.

Pogodba se glasi: Delavci se povrnejo na delo pod pogojem, da se sklene definitivna pogodba pred 31. decembrom 1919.

Dosedanje plače ostanejo v veljavi do 30. septembra 1920. Toda iste se lahko izpremenijo z ozirom na razmere vsaki čas po 1. avgustu 1920.

Noben odraščeni železniški delavec ne sme biti plačan manj kot 50 šilingov na dan, dokler bo sedanja draginja živila.

Železniški delavci, strojniki in kurjači opravljajo svoje delo v popolni harmoniji z drugimi železniškimi uslužbeni. Vlada ne bo preganjala na kakoršen koli način železniških delavcev vsled te stavke.

Vsa plača, katero so zadržali vsled stavke, mora biti izplačana.

Vlada je pristala na zahteve železničarjev, da dobijo izplačano vso zaostalo plačo in da ostane sedanja plačilna lestvica v veljavi do 30. septembra 1920, čemur se je prej zoperstavljala.

Toda s tem železniška kriza še ni končana, kajti, ako se koncem tega meseca ne pride do definitivnega sklepa, se stavka takoj obnovi. Na to se že sedaj pripravljajo obe stranki.

Stavka je bila nepričakovano hitro končana in ljudstvo je bilo skoro bolj vzradoščeno vsled tega sporazuma, kot je bilo podpisano premirje.

PRAGERJU SO POSTAVILI SPOMENIK.

St. Louis, Mo. — Loža "Harmonie", podružnica znane ameriške bratske organizacije "Odd Fellows", je postavila Robert Paul Pragerju spomenik, ki je bil zadnje nedeljo odkrit na pokopališču St. Matthews. Pragerja so linčali, ker mu je nekdo potaknil, da je v vojnem času napravil nelojalne opazke. Nihče seveda ne verjame v to obtožbo, ker je Prager kupil zadolžnice svobode in je hotel kot prostovoljec vstopiti v ameriško mornarico. Delavci izjavljajo, da je bil Prager strokovno organiziran delavec in da ga je drhal napadla, ker je zagovarjal strokovno delavsko organizacijo. Laž o Pragerju, da je napravil nelojalne opazke, so razneli privatni bizniški interesi, da se mašujejo nad njim.

VREME.

Jasno, zmerni zapadni vetrovi. Solčni vzhod 6:52 a. m. Zahod 6:24 p. m.

BALTIŠKE DRŽAVE SPREJELE MIROVNA POGAJANJA.

Letija, Litva in Estonija se bodo pogajale za mir s sovjetsko Rusijo.

ČIČERIN PRAVI, DA BULLITTOVI POGOJI SE DRŽE.

Reval, 5. okt. — Na neformalni konferenci v Dorpatu je bilo zaključeno, da se odpro mirovna pogajanja med tremi baltičskimi državami — Letijo, Litvinsko in Estonijo — in ruskimi boljševiki. Zastopniki severozapadne bele ruske vlade niso glasovali za mirovno konferenco. Omenjene države bodo zdaj imenovala mirovne delegate, ki se snidejo v Dorpatu. Čas za otvoritev mirovne konference še ni določen.

S tem, da so se baltičske države odločile za mirovna pogajanja, so formalno priznale sovjetsko Rusijo kot suvereno državo.

Pariz, 5. okt. — Sem je prišla brezlična brzojavka iz Moskve, katero je Čičerin poslal po vsem svetu in ki se glasi: "Naši pogoji za mir so še vedno isti, kot so bili takrat, ko je bila Bullittova ameriška misija v Moskvi. Pripravljeni smo za mir vsak trenutek pod pogojem, da takoj prenehajo militaristične operacije proti nam in da se odpri blokada. Mi ne nameravamo niti nočemo usiljevati komunizma nikomur."

Stockholm, 5. okt. — Tukaj poročajo, da sta Anglija in Amerika založili čete "severozapadne ruske bele vlade" z namenom, da prično ofenzivo proti boljševikom v okoliših Petrograda. Anglija je založila čete s skorajni in zimske plaši, Amerika pa s strelivom in živili.

ALI BO RES PRIMANJKOVAL PREMOK LETOŠNJO ZIMO?

Washington, D. C. — Zopet se oglašajo razni preroki, ki preročujejo, da bo letošnja zima primanjkoval premog. Večinoma so sami eksperti, ki napovedujejo primanjkovalje premoža. Kaj se je vendar zgodilo, vprašuje čitatelj nehoti, da bo primanjkoval premog? Ali se je znižalo število rudarjev v takem številu, da se skrči produkcija premoga? Ali je voda zalila rudnike, ali so v njih nastale druge velike naravne katastrofe, da je ogrožena produkcija premoga? Ni takega se ni zgodilo, ampak rudarji so sestavili svoje zahteve in jih predložili podjetnikom. Zaradi tega sklepajo nekateri strokovnjaki, ki dobro poznajo premogovniške podjetnike, da bodo mogoče odklonili zahteve rudarjev in tako povzročili stavko.

So pa še drugi vzroki, da prihajajo taka prerokovanja v javnost in sicer na željo premogovniških podjetnikov. Ti gospodje žele, da vsakdo toliko naroči premoga, kolikor ga more spraviti v svoja skladišča, da kasneje lažje odklonijo zahteve rudarjev in provoelnjo stavko, da ne bo prevelik pritisk nanje od strani javnosti, naj odnehajo napram rudarjem.

Dokler imamo železnice in ladje za prevažanje premoga, rudarje za kopanje premoga in premogovnike, je neumnost govoriti o primanjkovalju premoga v letošnji zimi.

DELAVCI UMORJEN V ORO. PAN.

North Tonawanda, N. Y. — Na Nashovi cesti so našli umorjene 66-letnega delavca Michael Koga. Morilec je poglaval vanj tri krošle in preobrnul mu je vse žepce. Umor je bil izvršen blizu njegove doma. Zločin je odkril delavec Thomas Gleason, ko je bil zjutraj na potu na delo. Po izjavi njegovih družinskih članov je Koga navadno imel pri sebi okoli 100 dolarjev.

REVOLUCIJA NA PORTUGALSKEM?

London, 5. okt. — Poročevalce "Daily Expressa" poroča iz Madrida, da je v teku veliko revolucionarno gibanje po celi deželi. Lizbona, glavno mesto Portugalske je izolirano in pošta ter brzojav paralizirana. Aretiranih je že bilo več sto oseb.

ITALIJANI IN JUGOSLOVANI ZBIRAJO ČETE.

Italija je olajšala blokado Reke; 12 ameriških bojnih ladij pred Splitom.

SOCIALISTI RAZBILI VOLILNI SHOD V RIMU.

London, 5. okt. — Iz Rima poročajo, da je italijanska vlada zopet uvedla militaristično cenzuro. Kljub zanikanju dr. Vessica, arškega poslanika v Parizu, da Jugoslavija mobilizira armado proti Italiji, se strinja mnoga druga poročila, da obe državi, Italija in Jugoslavija, zbirata čete na prelozi mirovni črti. Nevarnost vojne obstoji toliko časa, dokler ostane d'Annunzio na Reki.

Neko poročilo iz Trsta se glasi, da sta oddeli dve italijanski topniški brigadi s šestpalčnimi topovi proti Sent Petru na Krasi. Čete in bojni material ne prenehajo odhajati iz Trsta proti slovensko-hrvaški meji. Druga vest se glasi, da je Jugoslavija pričela mobilizirati moške od 24. do 39. leta. Angleški in francoski častniki pravijo, da ima Srbija danes boljše armado kot jo je imela v začetku velike vojne leta 1914.

Pariz, 5. okt. — Iz Belega poročajo na podlagi brzojavke iz Ljubljane, da je priplulo zadnje dni 12 ameriških bojnih ladij pred Split v Dalmacijo. Iz Rima javljajo, da je italijanska vlada na protest reškega Narodnega sveta umaknila blokado Reke kolikor se tiče živila in pošte; blokado proti dohajanju novih prostovoljcev ostane v veljavi.

V petek je bila otvorjena volilna kampanja v Italiji in nemiri so bili takoj prvi dan. Socialisti so razbili shod nacionalistov v Rimu in policija je preprečila krvavi spopad med nacionalisti in delavci.

V Turinu se je vršil protestni shod proti vojni. 20.000 delavcev je bilo navzočih. Karabinarji so napadli zborovalce in v splošnem kravalu je bilo več oseb ranjenih.

Rim, 4. okt. — Italijanski narodni svet na Reki je poslal brzojavko Tittoniju, ministru zunanjih zadev, v kateri protestira proti blokadi, češ, da prinaša lakoto mestu.

London, 4. okt. — Iz Belgrada poročajo poluradno, da d'Annunziji ardit in Reki preklinjajo rimski parlament, ki je dal zaupnico Nittijski vladi. Čim se je izvedelo na Reki, kaj je storil parlament, je d'Annunzio takoj aranziral protestne demonstracije. Arditi in civilisti so napolnili ulice in vpili: "Doli z Nittijem! Obeste ga! Doli z Wilsonom! Doli z Jugoslavijo! Doli s Srbijo!" — Nato se je pokazal na balkonu d'Annunzio, ki je dejal med drugim: "Nitti, ki se je iz strahu poklonil zaveznikom, je zopet pokazal, da je izdajalec in sovražnik Italije. Poslanec v parlamentu, ki so vpili 'Anektirajmo Reko,' potem so pa glasovali za zaupnico, so tudi izdajalec."

Reka, 1. okt. (Zakasnelo). — (Assol. Press). — Okrog tisoč bersaljerjev, ki so se pridružili d'Annunziju pred nekaj dnevi, je danes korakalo na Piazza Dante. Ko se je prikazal d'Annunzio, ki je pregledoval vojske, je bilo opaziti malo navdušenja med navzočim občinstvom. Vse je bilo nekam poparjeno. Posnik sam je bil nervozen in držal se je silno kisto. Vojaška uniforma mu nikakor ne pristane za pasom je nosil arditski nož.

(Dolje na 4. strani)

NASPROTUJOČI INTERESI V GOSPODARSKEM SISTEMU.

Veliki producenti izrabljajo postavne za varstvo konzumentov v svojo korist.

VELIKE RIBE JEDO MALE RIBICE.

Chicago, Ill. — Profitarji so znali vsak zakon za varstvo konzumentov obrniti v svojo korist. Tako se je zgodilo s Shermanovim protitrustovskim zakonom, Claytonovo postavno in drugimi živilnimi zakoni, ki so bili sprejeti za varstvo konzumentov. V teh zakonih je tudi določba, ki pravi, da se protitrustovski zakon ne razteza na producente.

Ta določba je imela namen odpraviti posredovalce od konzumentov in producentov. Zakonodajci so mislili, če odpravijo prekupčevalce, da se senejijo produkti, ker bodo produkti prihajali na trg po ceni, po kateri so producenti prodajali produkte prekupčevalcem. To je bila majhna množica, kar dokazuje cene, ki jih zdaj plačuje ljudstvo za razine.

V Kaliforniji postoji organizacija producentov pod imenom California Raisins Growers Association. Ime samo pove, da so v nji združeni poljedelci, ki se pečejo s pridelovanjem rozin. Take organizacije niso v Ameriki ustanovljene na kooperativni podlagi, ki imajo namen varovati producenta in konzumenta pred prekupčevalcem, ampak njih cilj je povečanje profita za producente. V teh organizacijah je prav malo ali pa nič malih farmerjev, v njih so navadno veleposetniki, pa tudi taki ljudje, ki imajo precej denarja, ne obdelujejo pa zemlje. Reki bi lahko, da so nekatere take organizacije prav nič ne ločijo od drugih kapitalističnih kompanij. Ime zvoni sicer nekoliko drugače, metoda za spravlanje produktov na trg je pa taka kot pri drugih podjetjih, ki so jih organizirali privatni interesi.

Pridelovalci rozin v Kaliforniji so torej organizirani. Cene in množina letošnjega pridelka pa govore, da organizacija ne varuje tudi koristi konzumentov. Letošnji rožinski pridelok je mnogo večji kot lani, razine so se pa podražile skoraj za devetdeset do sto odstotkov. Letošnji pridelok se ceni na dve sto tisoč ton, lani je pa znašal le sto pet in šestdeset tisoč ton. Okoli devetdeset odstotkov pridelovalcev rozin pripada k organizaciji. Lani je živilska uprava uvedla preiskavo v pridelovanju rozin in določila je še precej prilijena ceno z ozirom na to, da smo bili v vojni. Letošnje cene so pa višje, kar nam pove naslednja tablica:

	Letos.	Lani.
Muskat	10 cent	5½c
Sultana	11 cent	6½c
Thompson	11½c	6¾c

Te cene veljajo v trgovini na debelo. Te cene bodo vrgle pridelovalce najmanj deset milijonov dolarjev več kot lani. Po postavi ne more nihče prijeti teh pridelovalcev, če prav je dokazana stvar, da nimajo vzrokov, da tako poskočijo a ceno rozin. Če bi se na pr. trgovci na debelo združili in bi bojkotirali razine, ker je cena previsoka, zapadejo kazni po postavi. Nimamo namena braniti veletrgovcev, ali le prikazati hočemo, kako si interesi v današnjem gospodarstvu nasprotujejo, ker so eni interesi pod kontrolo, drugi pa brez nje. Če hočemo odpraviti takšno navijanje cen, tedaj morajo biti pridelovalci rozin organizirani tako, da so zavarovani njih interesi in koristi konzumentov. Take organizacije nekateri imenujejo socialne korporacije, drugi jim pravijo ljudske korporacije, tretji produktivne zadruge. In samo ne pomeni pravzaprav nič, ampak merodajno je, kako so pridelovalci organizirani. Če se hočejo odpraviti taki ali izrastki, kot jih vidimo pri organizaciji pri-

(Dolje na tretji strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se na vrsto.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto
\$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol
leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.50.

Naslov za vso, kar ima stiti s listom:

"PROSVETA"

2007 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year;
Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (Avgusta 30-19) poleg vsakega imena in naslova
pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovito je pravo-
časno, da se vam ne ostavi list.

"ARGUMENT" PROHIBICIONISTOV.

Prohibicionisti so pričeli zdaj prihajati na dan z argumenti, zakaj nastopajo proti pivu, ki vsebuje samo 2% alkohola.

Njih glavni argument je, če ostanejo saluni odprti, da bodo salunariji na skrivaj prodajali žganje svojim gostom. Gospodje prohibicionisti seveda ne mislijo tako daleč, da lahko vsakdo prodaja žganje na skrivaj, četudi prodaja neopojne pijače, ako ima nanj tihotapstvo privlačno silo.

Pivo je pronemško, pravijo prohibicionisti. Izdelujejo ga pronemški elementi. V vojnem času je bilo zaplenjene precej nemške lastnine v Združenih državah. Zaplenjene so bile razne tovarne in podjetja, toda slišati in čitati ni bilo, da so bile zaplenjene pivovarne. Vprav v pivovarnah je vložena največ nemškega kapitala, kajti v nasprotnem slučaju bi bil imetek pivovarnarjev zaplenjen, če bi bila resnica, kar trdijo prohibicionisti.

Se en argument imajo prohibicionisti, ki pa pobija prohibicijo in je postal orožje proti njim.

Prohibicionisti trdijo, da je pivo bolj nevarno kot žganje.

Včasih so prohibicionisti pridigali, da je žganje največje zlo na svetu, ker je oče vseh grehov in zločinov. Danes, ko gre boj, da se ljudstvu ohrani pijače, ki vsebuje malo alkohola in jih celo zdravniške avtoritete proglasa za neškodljive človeškemu organizmu, prihajajo prohibicionisti s trditvijo, da so take pijače večje zlo kot žganje.

Ce je pivo, ki vsebuje le 2% alkohola, večje zlo kot žganje, tedaj mora biti takozvano neopojno pivo po prohibicionisti teoriji, v katerem je le pol odstotka alkohola, še večje zlo kot pivo s 2% odstotka alkohola. Največje zlo med vsemi zli je po prohibicionisti teoriji voda, če ni v nji niti ene desetinke odstotka alkohola.

Tako so se prohibicionisti sami ujeli s svojo teorijo o škodljivih pijačah človeškemu organizmu.

Ujeli se niso prvokrat, pa tudi ne zadnjokrat, ali prohibicionisti ne dajo nič, čeprav obvisi v mreži, ki so jo razpostavili drugim. To je navada pri ljudeh, ki zagovarjajo nekaj, ker ne vzdrži znanstvene in stvarne kritike.

Ce bi prohibicionisti priznali, da je pivo neopojno in celo koristno človeškemu organizmu, ako je v njem le 2% alkohola, bi morali pritrčiti tudi sociologom, ki uče, da se žganje odpravi s podukom in preureditvijo družabnih razmer. Kakor so prohibicionisti nastopali proti socijalistični znanosti, tako se zdaj tudi obnašajo napram argumentom zdravnikov, ki so na glasu in uživajo velik ugled kot znanstveniki.

Pri prohibicionistih pač ne odločajo znanstveni razlogi, ampak fanatizem, zato je z njimi vsako stvarno in znanstveno argumentiranje nemogoče.

Človek težko vsem ustreže. — Neki francoski državni poslanec se je izrazil, da je predsednik Wilson preveč vztrajal pri svojih zahtevah, doma pa pravi ljudstvo, da je bil preveč popustljiv.

Kaj pa se le pride. — I. D. Levine piše v čikaški "Daily News", da je videl v sovjetski Rusiji knjižnice, pevske zборе, godbo in jedilnice v tovarnah. In v Rusiji se ni socializma!

Vzrok, ki ne drži. — Mesarji pravijo, da je padla cena prašičem, ker ljudje premalo konzumirajo prašičevega mesa.

Ce bi ljudje prenehali jesti, potem bi po mesarski logiki kmalu padle cene vsem živilom in vrnil bi se hitro v normalne čase.

Zakaj ravno sedaj? — Iz Washingtona poročajo, da je vojni department vrzel na trg enajst milijonov funtov jekla, surovega, deloma dodelanega in dodelanega v različnih predmetih.

Ne pozabite! — Iz Ljubljane poročajo, da stane tam dolar od 48 do 52 kron. V Ameriki pa plačujejo rojaki čez tri dolarje za sto kron. How about it?

DOPISI.

New Castle, Pa. — Stavka v tukajšnji naselbini je v najboljšem redu. Sicer se vije črna dim iz tovarniških dimnikov in to izgleda, kot da bi ohratovali, kar pa ni resnica. Ravno tako poročajo tudi nekateri časniki, da tovarne producirajo 75 do 90 odstotkov, kar je tudi neresnica.

Poročano je bilo o tukajšnjih izgrelih, v katerih je bila ena žena ustreljena, šest oseb so odpeljali v bolnišnico in okrog 15 ranjenjcev je ostalo v domači oskrbi. Koliko ranjenjcev so pa spravili v tovarno, mi ni znano. 23. septembra je bilo zopet zapreženih več pomožnih policajev, katerih je velika večina bivših vojakov. Ti imajo nalogo, da razganjajo ljudi na ulicah, ako se hočejo zbirati in preiščejo vsakogar, kdor je le kolikaj sumljiv, da je stavkar, ako ima mogoče kako nevarno orožje. 24. septembra je bilo popolnoma mirno. Le malo stavkokazov se je prikazalo na ulici in še ti takoj izginejo v tovarno. Pomožni policaji so še vedno preiskavali vsako sumljivo osebo. 25. septembra je prišlo zopet več deputiranih "črnih kozakov", ki so zastražili tovarno. 26. septembra je odšlo na delo zopet nekaj delavcev, ki so se pridružili stavkokazom in med njimi tudi neki Slovenci. Nemirov ni bilo nobenih in ravno tako ne naslednji dan.

Ko sem bil na tukajšnjem stavkarskem glavnem stanu, mi je navzoči poslujoči uradnik podal naslednje poročilo: Nekateri časniki pišejo tako gorostasne laži, da se človeku že stidi. Ko je bilo tukaj navzočih precejšnje število stavkarjev, sem napravil nekako klasovanje in izmed 125 delavcev je glasovalo 65 delavcev, da se stavka nadaljuje do konca, 57 delavcev pa, da se preneha s stavko. Drugi dan je glasovalo izmed 109 navzočih delavcev 82, da se stavka nadaljuje, 27 pa, da se konča. In med temi delavci so bili samo oni, ki so najbolje plačani, in sicer pisarniški uslužbeni, predelavalci (bosse) in en superintendent. In sploh to glasovanje ni bilo uradno glasovanje, ampak le navadno, da se dokaže, koliko je resnice na tem, da bi delavci radi šli na delo. — Unijaki livar.

Sterling, Ill. — Stavka v tukajšnjem okrožju se vrši popolnoma mirno in se sploh ne opazi, da so delavci na stavki. Vseh stavkokazov je okrog 20. Noben Slovencec se dosedaj še ni spozabil tako daleč, da bi opravljal srmožno stavkarsko delo.

Opozarjam vse tukajšnje rojake, da naj bodo zvesti delavskim načelom in da so tako mirni kot dosedaj in znaga je gotovo na naši strani. — Stavkar.

Clinton, Ind. — 1. oktobra zjutraj so premogarji, ki so vposedeni v rovu št. 77. "Clinton Coal Co.", zapustili delo ter odšli domov. Vzrok je, ker jim je "boss" hotel dokazati, da nakladajo premalo čist premog. Ko so zjutraj prišli delavci do rova, so opazili pred rovom veliko število kupčkov, ki so bili zaznamovani kot samo kamenje in ne premog. Delavci so trdili, da je premog, boss pa da ni in da so radi tega kaznovani, kar je določeno. Delavski odbor je nato pozval superintendenta, da naj sam pride in da poravnata to afero. Superintendent jim je pa odgovoril, da pride enkrat popoldne. Vred tega so premogarji odšli domov. Kakor hitro je superintendent to zvedel, je takoj prišel k rovu ter je rekel: "Pridite jutri po orožje, ako ne greste danes delat." Kaj je hotel s tem reči, ne vem. Mogoče pa sam s svojimi bossi misli priti kopat premog. Napačno bi ne bilo, ako bi se sam prijel za kramp in lopato, da bi poskušal, kako prijetno je delo pod zemljo in da ne bo vedno živl od delavskih žuljev. — Poročevalec.

Omaha, Nebraska. — Vedno in vedno trdijo, da smo na višku civilizacije, toda ako se ozremo na plemenske izgrede, ki so postali v zadnjem času takorekoč na dnevnem redu po vseh Zdr. državah moramo odkimati z glavo, da smo še daleč, daleč za civilizacijo.

V tukajšnjem mestu so se pripteli zadnja nedelja, 28. septembra, obhajanja vredni izgrede, ki so se končali s tem, da je bil nek črnce, ki je onemogel nekaka 19. letnega dekleta, linčat

in potem sežgan na mestni ulici, mestni župan težko telesno poškodovan, ko ga je drhal hoteli tdi linčati, ker jim ni hotel izročiti dotičnega črnce, sodniško poslopje takorekoč razrušeno in veliko oseb ranjenih.

Na omenjeni dan se je namreč zbrala velika množica ljudi, večinoma samih mladih fantov, pred sodnijskim poslopjem ter zahtevala črnce, ki je oskrnil mlade dekleta. Mestni župan je takoj prišel pred množico ter jo pričel miriti, ki pa ni hotela ničesar o tem slišati. Ker je drhal pričel groziti tudi županu ter postajala vedno bolj razburjena, je poslela vmes policija ter poskušala razgnati množico. Prvič se ji je posrečilo, da je razgnala drhal, toda reda ji je bilo nemogoče napraviti. Proti večeru se je zopet zbrala drhal pred sodnijskim poslopjem v še večjem številu ter ponovno zahtevala od župana oneg črnce. Župan je seveda odločno odklonil vsled česar je drhal napadla župana. Nekdo izmed množice mu je hitro vrzel v okrog vratu in so ga hoteli obesiti na bližnji brzojavni drog. Le teško se je posrečilo neki osebi, da je hitro prerzala vrv ter odpeljala težko poškodovanega župana na varni kraj. Policija je bila brez moči, ker so bili vsi nahujskani in blazni napadali dobro oboroženi s puškami in samokresmi. Naslednji so sodniško poslopje, preganili policijo in nekdo je hitro polil v prvem nadstropju s petrolejem ter zažgal. Poslopje je bilo takoj v ognju. Ognjegusei niso mogli ogenj poštati, ker so se morali umakniti pred množico, ki je pričela streljati v poslopje in tudi na ognjeguse. Okrog enajste ure zvečer se je drhali po posrečilo dobiti iz ječe onega črnce, ki so ga hitro obesili na brzojavni drog. Ko je že visel, so pričeli streljati v njega s puškami in samokresmi ter vsega razstrelili. Nato so ga odvezali s droga ter sežgali na mestni ulici. Ostalo ni ničesar drugega kot kupček pepela.

Škoda, katero so napravili na sodnijskem poslopju, se čeni nad pol milijona dolarjev. Ena oseba je bila pri nedeljških izgrelih ubita in 56 ranjenih.

To se je zgodilo v dvajsetem stoletju po Kristovem rojstvu, ko pravijo, da smo na vrhuncu civilizacije. Toda včasih pademo tako nizko, da se ne moremo primerjati niti z živalmi. — Poročevalec.

Špota. — Kot je že znano čitateljem "Prosvete", se vrši stavka v usnjarni v Girardu, O. Družbi se je posrečilo dobiti okrog dvesto stavkokazov iz raznih krajev Zdr. držav. Izmed Slovencev se ni še nihče vrnil na delo. Resnici na ljubo mora momentni ukoravno težko, da moramo priznati, da se je ta stavka ponesrečila in to radi tega, ker je še veliko delavcev, ki ne vedo kaj delajo. Stavka traja že dva meseca. V normalnih časih je bilo vposlenih 350 delavcev in sedaj dela okrog dvesto stavkokazov, torej nad polovico normalnega števila uslužbenec. Veliko prejšnjih delavcev je že odšlo v druge kraje. In precej jih pa ne bo dobilo več dela v tej tovarni, med katerimi sem tudi jaz, kajti zapisani smo v črne knjige, ker se ne maramo odkrivati superintendentu, kot to delajo še vedno nekateri Rusi, katerih je sedaj mnogo tukaj.

Vred tega sem pobral šila in kopita, sedel na vlak, ki je vozil proti vzhodu. Prva postaja zame je bila Clencoe, kjer so me prijazno sprejeli moji stari znanci in prijatelji. Ignac Ziemberger, John Rebolj in moj brat. Prva sta odšla na konvencijo JRZ v Cleveland, katerim želim veliko uspeha.

27. septembra se je tukaj vršila velika slavnost, takozvana "Soldiers-boy Welcomehome Celebration". Slavnostni pohod se je vršil po vsej naselbini in veselice se je vršila v dvorani tukajšnje družnice U. M. W. of A. Zabava je trajala pozno v noč.

V tukajšnji naselbini imajo premogarji svojo združeno prodajalno, ki dobro napreduje. V splošnem so Slovenci tukaj zelo ljudni ter naprednega mišljenja. Ako se ne doseže sporazum med lastniki premogorov in delavskimi zastopniki na konferenci, se sedaj vrši v Buffalo, N. Y. za novo plačilno lestvico, bo tudi tukaj izbruhnila stavka 1. novembra. — Anton Anšček.

Konvencija J. R. Z. v Clevelandu.

ZAPISNIK III. ZBORA J. R. Z. v CLEVELANDU, O.

(Nadaljevanje poročila gl. tajnika.)

Naša glasila so vršila svojo narodno dolžnost v polni meri in je nemogoče oceniti njihov zaslug. Niti ena številka ni izšla, da ne bi imela več predalov našega gradiva. In vse to delo so vršila brezplačno, nesebično in z dobro voljo. Uradno priznava glasila J. R. Z. so: dnevnik Enakopravnost, Glas Naroda in Prosveta; dvotednik Glas Svobode, tednik Proletarec in mesečnik Čas. Slovenija je bila izključena, ker jo je pater Skasimir obrnil na svojo stran in to iz vzroka, ker se ni dalo Zdrženje molati uradniku Slovenije. O tem spregovorim tudi kasneje. Za republičansko idejo pišejo tudi hrvaški dnevnik Jugoslavanski Svijel, tednik Jugoslavanski Jadrani, mesečnik Sokol in razni drugi listi. Vse tako izgleda, da ne bo dolgo, ko bodo ostali hrvaški listi prisliljeni od naroda samega, da posvetijo malo več prostora republičanskemu gibanju.

V Milwaukee izhaja lokalni list "Slovenija", katerega urednik je prišel v navskrižje z izvrševalnim odborom kmalu po konvenciji, ker odbor ni kazal volje, da bi bila ta organizacija haka molzna krava. Ta list je bil v začetku za republičansko idejo. Patru Zakrajku ni bilo prav, da list, ki je baže last njegovega brata, piše za republiko in ker je sprevidel, da je urednik propadel s svojo nakano, je izbral to priliko in pridobil "Slovenijo", da je začel na gro način napadati naše delo in organizacijo. Ščuneta vedno plimeje po listu, da jih obelijo in tako se je hotel masevati tudi urednik "Siber", da je na čudovito zvit način pisal o nekem čuku, ki je bil baže poslan iz Milwaukee na me za S. R. Z. dne 23. septembra 1918. To se je godilo v času naše kampanje za milijondolarski fond, da na ta način diskreditira mene in eksekutivo. Inapirual je poneverjenje in misli je, da na spreten, jezuitski način omaje ljudsko zaupnost. Koliko je uspel, ne vem, lahko pa se reče, da se je pater Skasimir veselil tega podlega dela. Na pismeno javno vprašanje za koliko svoto se je ček glasil, od koga je bil poslan, če je bil menjan, potem katere banke in po kom je bil indorsiran, ni možak dal nobenega pravega odgovora, ker ga ne more, zvijal pa se je kot kača. S svojim namigavanjem je skušal previdno zbuditi sum in nezaupnost rojakov do eksekutiv J. R. Z. in specijelno do mene, tajnika te organizacije in blagajnika S. N. P. J. Če bi imel ta duševni pritlikavec poštene namene, ne bi bil čakal pol leta po pošiljavi čeka, ampak bi po tednu ali dveh vprašal eksekutivo ali pa glavnega urad, zakaj ne prejme potrđila za poslano svoto in zakaj ni izkazana v listih? Na ta način bi se hitro znašlo, da-li se je zgodila kaka pomota, ali se je ček zgubil i. t. d. Samo en človek na svetu je baže nezmožljiv in zgodilo bi se lahko, da sem se zmotil, ali da je zmoto napravil kdo drugi, toda pojasnila pa le ni hotel dati, da bi se stvar preiskala. Kot blagajnik S. N. P. J. razpoljem vsako leto nad deset tisoč čekov in stotine se jih je že zgubilo. Ko dobim obvestilo, da je ček zgubljen, ga na banki prekličem in pozneje idam duplikat, na kar je stvar v redu. Nihče ne trpi pri tem najmanjše škode in nikogar ni treba dolžiti poneverjenja. Da-li je bil dotični ček poslan 23. septembra 1918 iz Milwaukee, jaz ne vem, ker ni navedel niti svote, niti imena pošiljatelja in torej sploh nimam nobenih sredstev, da bi mogel pregledati knjige. Dokler teh podatkov nimam, moram vestno trditi, da jaz tistega čeka nisem prejel, nikdar podpisal in tudi ne menjam. Vsakemu otroku je znano, da banka, potem katere je ček menjan, vrne ček banki, kjer ima dotičnik svoj čekovni račun in da banka koncem meseca vrne vse izplačane čeke lastniku. Pisec "Siber" v "Sloveniji", ali kdorkoli je že dotični ček poslal, naj pride kot možak in pokaže svoj podpis na njem. Na opetovana pisma in pozive tega še do danes ni storil in dokler tega ne stori (in jaz sem prepričan, da tega ne bo mogel storiti, ker takega čeka sploh nimam) ostane čisto navaden obrekovalec, ki je skušal mazati moje pošteno ime, pa mu je spodletelo. Radi podlosti urednika in njegovega šefa, je krajevna organizacija JRZ v Milwaukee oba izključila in zahtevala, da se tudi "Slovenija" izključi iz vrste glasil J. R. Z. Eksekutiva je to storila.

Zadnje čase so prihajali glasovi z dežele, da želi ljudstvo bolj detajliran program za nove jugoslavanske državo v smislu naših načel. Eksekutiva se ni čutila kompetentna za tako delo, in zato je sedaj odvisno od te konvencije, da razširi naš program ter ga tako uredi, da bi odgovarjal duhu časa in splošni želji in zahtevi naroda. Ta naloga čaka sedaj konvencijo.

Pred kratkom so nas kraljevaši tožili pri American Yugoslav Reliefu, češ, da smo nabrali samo v Clevelandu nad \$5,000 za šrote v starem kraju in jih porabili za boljševoško propagando, namesto da bi odposlali denar Reliefu. V uradu Reliefa se je pojasnilo, da mi nismo nabirali denarja za šrote in odpomoč bednih, ampak za politično propagando, namreč da se ustanovi v Jugoslaviji republičanska forma vlade, kar se je vzelo na znanje — in sicer z zadoščanjem.

Pa tudi italijanski imperijalisti so nas tožili vsepovsod in so celo v javnosti dolžili, da financirajo našo propagando velike parobrodne in druge bogate družbe. To je seveda prosta laž. Jaz sploh dvomim, če bi Republičansko Zdrženje sploh sprejelo samo en cent od katerekoli kapitalistične družbe za naše politične namene, ker kadar kapitalisti darujejo za kako tako stvar, vedno iščejo primernih koncesij. Mi pa ne maramo prodajati ali pa postavljati v nevarnost lastnine naše zemlje in naravnih zakladov, temveč si prizadevamo, da isto ohranimo na vsak način za Jugoslavijo, ker edino v tem vidimo našo dočjo gospodarsko neodvisnost naše domovine. Razume se, da smo Italijanom dobro odgovorili.

Brat Godina je imel dolgo časa dva urada; bil je blagajnik in zapisnikar. To zadnjo službo je opravljal od početka organizacije. In ker je bil na vseh sejah izvrševalni odbor navzoč tudi pomožni tajnik, zato se je sklenilo, da vodi zapisnik sej glavni urad in se na ta način razbremeni br. Godino tega stitnega posla.

Naša organizacija oziroma eksekutiva je imela od zadnje do danšnje konvencije nič manj kot 25 rednih sej, ne vstevši raznih konferenc glavnega urada in ostalih odsekov. Vsaka teh sej je bila polnoštevilno obiskana in je trajala najmanj 4 do 5 ur. Zapisnik vseh sej obsega nekaj nad 110 na pisalni stroj pisanih pol in da si prihranimo čas, bi svetoval, da se zapisnike teh sej ne čita. Iz mojega poročila in drugih članov eksekutivne boste dobili precej pojma, o čem se je razpravljalo na naših sejah.

K temu poročilu bi bilo treba omeniti tudi našo deputacijo, ki je bila v Washingtonu pred senatnim odsekom za zunanje zadeve. J. R. Z. je klical senator Lodge, predsednik prej omenjenega odseka. Deputacija, sestojajo iz br. Kristana, Keržeta, Godina, Hlača, Lazaroviča, Mihajloviča in Skubca je predstavil temu odboru senator McCormik iz Illinois. Kaj se je tam razpravljalo je bilo poročano v naših glasilih. Uspeh deputacije je bil velik in da je bila ravno naša organizacija klicana v Washington, to dokazuje, da smo mi tisti, ki delujemo, ki se potegnemo za pravice naroda in da v resnici mi reprezentiramo ameriške Jugoslovane, do katerega spoznanja je prišla ameriška vlada.

Naše zaslisanje pred senatnim odborom je bila posledica oih peticij, katere so poslala naša društva na kongres. Omeniti moram, da je skušal nek škodoželjni listič omalovaževati naše zaslisanje in je iz zgolj zavisti in mrnje do J. R. Z. tako pretvarjal uradni zapisnik zaslisanja, da se mora nad njim zgražati vseh zaveden jugoslavanski narod.

Drugi dan po zaslisanju naše deputacije so bili zaslisani tudi Italijani. Napravili so tam jako slab vtis; njihova taktika je bila jako slaba in namesto, da bi skušali pridobiti prijatelje med zaverniki, so po njih udarjali. Napadli so Wilsonovo administracijo, angleško in francosko vlado. Razume se, da so vladni zastopniki o njihovem nastopu takoj informirali svoje vlade. Italijani niso imeli nobenih

konkretnih argumentov in niso izpodbili niti enega našega. Mi smo se pripravili in naš memorandum je zgodovinskega pomena.

II. DEL.

POSLOVANJE V GLAVNEM URADU.

K prvemu delu mojega poročila spada bi tudi ta del, vendar kljub temu, da je za vsako večjo akcijo dala inicijativo eksekutiva, je bil glavni urad, ki je izvrševal sklepe sej izvrševalnega odbora. Malo težko bo opisati delo, katerega je vršil ta urad in zato bom skušal po možnosti opisati samo nekatera večja dela.

Lansko leto ob tem času smo imeli približno trideset lokalnih organizacij, medtem ko šteje danes naša organizacija sedem okrožnih organizacij in 84 lokalnih.

Glavni urad je vršil vso korespondenco med organizacijami in posamezniki in je imel takorekoč celo upravo v rokah.

Organizacija je, v tem času izdala enajst izdaj Slovenian oziroma Jugoslav Review, ki so bile tiskane v 109.000 izstih. Vse material je bil pripravljen v glavnem uradu, oziroma od članov izvrševalnega odbora, kjer moram omeniti, da je br. Kristan največ prispeval in če rečem, da je sama pošiljal od revij znašala nad 1500 dolarjev, prav nič ne pretiravam. Revije so bile poslane iz našega urada in z ekspedice, čelijo je bilo precej opravka, ravno tako s prestavljanjem člankov, kajti ti so bili v izvirniku pisani v slovensčini. To samo na sebi je že fep kos dela in lahko se reče, da so revije veliko pomagale, da smo obdržali simpatije ameriške javnosti na strani Jugoslovancev. Seveda naša propaganda med ameriško javnostjo pa se ni omejevala samo na revije, ampak posluževali smo se tudi drugih sredstev, cirkularjev, informativnih člankov, mimeografiranih in potem razposlanih na vse večje ameriške časopise v deželi in inozemstvu.

Revije smo pošiljali na vse naše okrožne in krajevne organizacije v več izstih, kakor tudi na vsa društva S. N. P. J., nadalje na društva S. S. P. Z. in na hrvaška in srbska društva. Poslali smo jih na vse senatorje in kongresmane in kabinetne uradnike Zedinjenih držav in na člane mirovne konference in diplomate vseh civiliziranih držav in knjižnice.

Kup dela, ki ga je vršil glavni odbor, bi se dal vsaj nekoliko preračunati, ako bi prešteli v naših glasilih koliko predalov materiala, poslanega naravnost iz glavnega urada J. R. Z. je bilo natiskjenega v naših glasilih. Povprečen pregled dnevnika "Prosvete" od zadnje konvencije nam kaže, da je glavni urad pripravil gradiva za publikacijo nič manj kot 324 predalov (kolon), kar bi napolnilo 17 izdaj dnevnika "Prosveta". To je površen preračun našega dela od 1. avgusta in poleg lista "Prosvete" pa imamo še dva druga dnevnika, en dvoletnik, en tednik in en mesečnik v slovenskem jeziku in mnogo hrvaških in drugih slovanskih listov, za katere smo tudi pripravljali posebno gradivo, katerega so tudi mnogokrat priobčili.

Pa tudi naši uredniki so vršili svojo dolžnost, kar je zopet razvidno iz pregleda dnevnika Prosvete in sicer od zadnje konvencije do 1. avgusta. Samo ta list je posvetil našemu gibanju vsega skupaj 905 kolon raznega čtiva. Od tega pripade na članke iz glavnega urada J. R. Z. 324 kolon, na uredniške članke 157 kolon, na dopise in drugo 442 kolon, ali eno desetino vsega čtiva. Vteji primeri so prinašali tudi drugi listi članke in dopise in zato se ni prav nič čuditi, če rečemo, da je najmanj 90 odstotkov Slovencev v Ameriki republikanskega mišljenja.

Glavni urad je izdal od novega leta naprej nad 75 mimeografiranih cirkularjev v skoro četrt milijona izstih. Ti cirkularji so bili poslani na domače organizacije, ameriško in inozemsko časopise, kongresnike in razne vlade in diplomatske urade. Mimeografirali smo vse doma in s tem smo prihranili organizaciji najmanj \$5.000 na tiskovinah. Za primer naj navedem, da je onih 8.000 peticij za kongres, katere smo poslali na vseh 1800 jugoslovanskih društev v Ameriki in ki so bile tiskane v tiskarni, plačali \$70.00.

Glavni urad je vodil razum prej omenjene propagande med domačini in inozemci vse važne akcije združene z našim gibanjem. Ena glavnih teh akcij so bile peticije na predsednika Wilsona in nabiranje podpisov; peticije na kongres, pošiljanje raznih brzojav na kongresnike in mirovno konferenco, peticije za otvoritev pošte z Jugoslavijo, obramba denunciranih rojakov po raznih naselbinah, kampanja za milijondolarski fond, akcija za povrnitev preveč plačanega dohodninskega davka, kar se še sedaj vrši in s katero akcijo upa naša organizacija prihraniti našim rojakom nad stotisoč dolarjev, kakor hitro dobimo razsodbo iz Washingtona.

Vobče glavni urad in eksekutiva nista prezrla nebene prilike, da je ne bi izrabila v korist našega gibanja, naroda in rojakov sploh.

Odkar smo nastavili uradne pomoči, se je delo množilo z vsakim dnem, tako da sedaj stalno delajo v našem uradu štiri moči. To, rast in kupčenje dela in odgovornosti ter nove naloge so najboljši dokaz rasti naše organizacije in moči ter vpliva, ki ga ona izvaja.

V finančnem poročilu boste videli, koliko se je porabilo na poštnini in tiskovinah ter za druge stvari in po tem boste lahko inteligentneje presojali delo glavnega urada.

(Dalje prihodnjič.)

NADALJEVANJE PLEMENSKIM IZGREDOM V ARKANSASU.

NIZKE STRASTI SE NISO POLEGLE.

Vojaki na poti, da preprečijo krvoprelitje.

Helena, Ark. — Železniški postajni uradnik v Elainu je odpisal brzojavko, iz katere je posneti, da divja prava vojna med zamoreci in belopoltniki. Vzhodno od Elaina se po besedilu v brzojavki nahaja nasešče Modoc. O kolik plantaž se nahajajo obširna zemljišča, na katerih raste bifevje, ki služi za skrivniško izgredek. Na takem prostoru so belopoltniki obkolili večje število zamorcev. Od obeh strani prav pridno streljajo, kakor v navadni bitki. Slušajo se salve in posamezni strel. Obširni so odredili na lice mesta večji vojaški oddelek, da napravi konec tej plemenski vojni.

Neko drugo poročilo pripoveduje, da je pet in dvajset zamorcev, oboroženih od nog do glave, korakalo mimo plantaže, na kateri so bili ubiti O. R. Lilly, mestni svetovalec v Helenu, in štirje Johnsonovi zamorski bratje. Ta vest je obudila splošno senzacijo, ker dokazuje, da so se zamorci pričeli organizirati v četah.

Plemenski boji so najbolj bedasta reč na svetu, kajti noben človek ni sam sebi določil, kakšno polt bo imel, ko pride na svet. Polt tudi ne odloča, da je človek izobražen, plemenit in da dela za splošne ljudske interese. Kdor se noče učiti, bo ostal neizobražen, pa naj bo bele ali črne polti, kajti izobrazbe nihče ne prinese s sabo na svet, ampak si jo mora sam pridobiti s študijami in čitanjem znanstvenih knjig. Polt ne daje človeku prav nobenih prednosti. Izobrazba je zopet odvisna od razmer, v katerih živi človek. In če so dandanes zamorec v splošnem manj izobražen kot belopoltni ljudje, niso tega zakrivil zamorci, ker nimajo zamorec skoraj najmanjšega vpliva na razmere, v katerih žive.

Nekdaj so bili zamorec sužnji in kot taki niso imeli prilike, da se izobrazijo. Dandanes žive v razmerah, v kakršnih se ne morejo izobraziti. Posamezni zamorec so se izobrazili ker so živeli v boljših razmerah kot njih plemenski bratje. Ti izobraženi zamorec se trudijo, da se izobrazijo tudi drugi zamorec. Gotovi privatni interesi tam doli na jugu pa žele, da ostanejo zamorec neizobraženi ljudje, ker se neuki ljudje dajo lažje izkoristiti kot pa pametni. Posebno v zadnjem času čitamo večkrat, da skušajo privatni interesi izrabiti zamorec kot stavkokaže, torej je doprinese dokaz, da je v interesu privatnih interesov, če zamorec ostanejo neizobraženi ljudje. Ako se zavedamo resnice, tedaj je lahko uganiti, kje je iskati vir za plemenske boje.

Delavec nimajo kaj iskati pri plemenskih bojih. Drže naj se proč od takih bojev, ki razdvajujejo delavce in ki so protikulturni in služijo le nazadnjaštvu.

NOV KOMET ODKIT.

New York. — Dr. Joel H. Metcalf, ki podučuje na harvardski univerzi, naznanja, da je odkril nov komet, ki je osme velikosti in prvič v velikem hitreco proti zemlji, tako da bo videti v prostim očesom še v tem mesecu.

Po Metcalfovi izjavi se nahaja zdaj komet prav blizu sonca. Pomika se proti severju in s tako veliko hitreco, da ga bomo že v štirinajstih dneh videli blizu Severne zvezde. 16. oktobra bo oddaljen okoli štiri in štirideset milijonov milj od zemlje. Takrat bo njegova svetloba štirikrat večja kot zdaj. Ta komet je prvi, ki so ga zvezdogledi odkrili letos in peti, ki ga je odkril Dr. Metcalf.

VELIKA JEKLARSKA STAVKA.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Je seveda eden tistih "delavcev", ki zaslužijo po sedemnajst dolarjev na dan in katerih je navadno toliko v eni tovarni, da se lahko čestujejo na prstih ene roke.

Končno je priporočil ta pridni "delavec", naj tujezemski de-

lavce deportirajo, ali pa postrele, če je potreba.

Zaslišan je bil tudi "delavec" Joseph Smith, ki prejema na dan po \$22 do \$24. Rekel je, da je bil član strokovne organizacije, kateri se pa več ne pridruži, ker se mu zdi nepotrebna.

Senatni odsek bo nadaljeval z zaslišanjem v Pittsburghu.

Washington, D. C. — Senator Kenyon, predsednik senatnega odbora, je naznanil, da bo nadaljeval z zaslišanjem v Pittsburghu. Kasneje je rekel, da senatorji odpotujejo v Pittsburgh, ko dovoli debata o ligi narodov članom odbora, da se odstranijo iz glavnega mesta.

NASPROTUJOČI INTERESI V SENATNEM GOSPODARSKEM SISTEMU.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

delovalcev rozin, tedaj morajo socialne korporacije ali produktivne zadrage biti tako organizirane, da so v vodstvu zastopani interesi pridelovalcev, države in ljudstva, to je konzumentov. To ne velja le za organizacije pridelovalcev rozin, ampak naj bo načelo pri snovanju vseh takih organizacij. Če je organizacijam producentov dovoljeno, da se organizirajo kot drugi privatni interesi, tedaj take organizacije ne potrebujejo prav nobenega zakonitega varstva, ker se nič ne ločijo od organizacij privatnih interesov. Take organizacije postanejo sčasoma navadna kapitalistična podjetja, ki po gospodarskem zakonu uničijo konkurente, obenem pa odirajo konzumente.

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahaja moj prijatelj Anton Raspet. Pred devetimi leti bila sva skupaj na Glencoe, Wyo., in leta 1912 bila sva zadnjič skupaj na La Grande, Oregon. Od tega časa mi ni znano kje se nahaja, zato se zdaj upam vse cenjene rojake, če kdo ve za njegov sedanjí naslov naj mi ga naznani, ako pa bodé sam čital ta oglas naj se mi prijavi na moj naslov: Valentin Miklavčič, P. O. Box 599, Rock Springs, Wyo., (Octob. 6-7-8)

Za v stari kraj.

V stari kraj se more potovati. Potni listi se soproj lahko dobe. Vsak teden odpotuje po eden ali več parnikov Francoske družbe s starokrajskimi potniki. Tako odpotujejo:

- 4. okt. parnik—Niagara.
- 8. okt. parnik—France.
- 14. okt. parnik—Rochambeau.
- 16. okt. parnik—La Savoie.
- 25. okt. parnik—La Touraine.
- 29. okt. parnik—La Lorraine.
- 4. nov. parnik—France.

Za vsak parnik imam še nekaj kart napredaj. Kdor se ima potni list in hoče hitro odpotovati, naj pride na moj naslov kakšni štiri dni pred odhodom parnika, s katerim želi potovati.

POŠILJANJE DENARJA.

Hitro, sanjaljivo in poceni moram poslati denar v stari kraj. Vsaka pošiljatev je zavarovana proti izgubi.

100 kron za	\$ 2.65
200 kron za	 5.25
500 kron za	 12.20
1,000 kron za	 23.70
5,000 kron za	 118.50
10,000 kron za	 237.00

1,000 Lir za	 110.00
50 Lir za	 5.90
100 Lir za	 11.40
500 Lir za	 55.00

Denar pošljite po Money Order, ali American Express Money Order, ali pa po Bank Draftu.

POTNI LIST. — Onim, ki nočejo sami imeti te sitnosti, preskrbim tudi potni list.

LEO ZAKRAJŠEK,
NEW YORK, N. Y.
70—9th Ave.

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglaševanje odgovorni je oglaševalci sami. Mi ne sprejemamo do njih nobene odgovornosti. Vsak kdor kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč ali sam sebi pripiše. Vse odgovornosti in posledice nosi vsak sam. Upravištvu lista.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Izhajajo 17. junija 1907 v drжавi Illinois.

GLAVNI STAN: 3857-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1918-1922.

Izvrševalni odbor,
UPRAVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Vasilije Čupina, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrest, Box 145, Cassburg, Pa.
TALNIK: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TALNIK BOLNIŠKEGA ODBELA: Paul Burger, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLADAJNIK: Anton J. Tolbert, Box 1, Chubb, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Gollins, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR.

Juda Ambrosii, predsednik, Box 351, Cassburg, Pa.
John Underwood, 405 May St., Springfield, Ill.
Martha Schuchter, Box 276, Norberton, Ohio.
Joe Radlich, Box 432, Smith, Pa.
Frank Search, 6200 Fremont Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OBEDNEGA OKROŽJA: Paul Burger, predsednik, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pistorick, Box 408, Bridgeville, Pa.
Anton Radlich, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Grass, Kans., in Jasper, Mo.
Leo Kuhn, Box 245, Gilbert, Minn., in Carver, Minn.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovich, predsednik, 18517 Waterloo Rd., Collierville, Ohio.
John Ambrosii, 418 Flors St., Evelyn, Minn.
Joe Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vasilije Čupina, John Ambrosii in Matt Petrovich.

IZVRŠITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Albi, 5134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trabel, Box 151, Lawrence, Pa.
John Owen, 240 Englewood, Detroit, Ohio.
Joe Shuk, 1101 E. 52 St., Cleveland, Ohio.
Mary Udvil, 1844 So. Ruston Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 2852 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zverovitch.

POŠTNI — Vse denarne pošiljave in stvari, ki se pošljejo gl. izvršiteljskemu odboru in izvršiteljskim odborom, naj se pošljejo na naslov John Verderbar, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse denarne pošiljave naj se pošljejo Paul Burgerju, talnik bolniškega odbora in gl. odboru.

Vse pošiljke glavnemu potovanju in gl. izvršiteljskemu odboru se naj pošljejo M. Petrovichu, predsedniku nadzornega odbora, glavnemu nadzoru je opredeljeno.

Vsi prihodni in drugi opisi, namizila, opisi, naročila in opisi vseh, kar je v zvezi s glavnim listom, naj se pošljejo na naslov "Prosveta", 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor!
Zelo važno! — Čitajte!

Pe dolgi in težki borbi imate sedaj soproj veličanstvo in samostojno pomagati trpetim svojim v stari domovini, če njim pošljete denarne pomoči s posredovanjem splošne priznane

EMIL KISS BANKE.

To je nesporedna vasa na Kranjsko, Stajansko, Spodnjo Koroško, Istro, Primorsko, Dalmacijo, Hrvaško, Slavonijo, Bosno in Hercegovino in s denarnim zavodom

"PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU"

VEDNO NAJNIZJE DNEVNE CENE,
VEDNO TOČNO IN HITRO IZPLAČEVANJE.
PRI VEČIH SVOTAH POSEBNO NIZKA CENA.

Vse denarne pošiljave se jamčeno.
PRODAJA PAROBRODNIH LISTOV V VSE
KRAJE EVROPE.

Predne se podate na potovanje, vprašajte se izvršnega potovanja Vam ta trdila preskrbi potrebne podatke, če ji dopolnite aro. — Vse potrebne pojavnice glade potovanja se dajejo osebnim in pismeno brezplačno. Bodite vedno zelo opretni in ne poskušajte tu in tam s pošiljanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno skupno obrnite na stare in vspešne priznane trdila, katere pošilja se na DVAJSET let danes v Vase stari domovino in katere namor je!

Emil Kiss, bankir,

133 Second Ave. cor. E. St.

NEW YORK, N. Y.

Plačamo po 4% obresti na hranilna vloga.
Vstanovljena 1896. Posluje pod drжавnim nadzorstvom.

"PAZITE NA MENJAJOČE CENE."

Sedaj je megoče pošiljati denar v stari domovino in sicer na Slovensko v kronah, v kraje zasledene po Italijanih pa v lirah.

Sedanje cene so s poštnino vred:	
100 kron.....\$ 2.90	1000 kron.....\$ 26.30
300 kron.....\$ 8.10	5000 kron.....\$131.50
500 kron.....\$13.50	10000 kron.....\$263.00

Potuje se tudi lahko v stari domovino, toda parniki so prenapolnjeni; tisoč ljudi čaka na prostor, a parnikov je za sedaj le kaj malo, zato je bolje, da vsakdo malo potrpi, da se razmere zboljšajo.

Za pojasnila pišite na:
FRANK SARKER,
82 Cortlandt St., New York, N. Y.

Naučite se Livarsival

Klej lahko zaslužite po \$5.00 in bonus dnevno pri tem ko se učite. Po enem ali dveh tednih se lahko zaslužite do \$7.00 na dan. Ako ste oženjeni in imate družino lahko dobite izvršno stanovanje po nizki ceni in vaše soprogo ali hčere lahko zaslužijo tukaj od \$10.00 do \$22.00 tedensko. Mi damo delo tudi vašim sinom in lahko zaslužijo do \$16.00 na teden in se vse za boljšo delo in plačo. Za več pojasnila pišite na: Emp. Dept. No. 1, Box 965, Pittsburgh, Pa. ali pa pridite naravnost na delo k The American Malleable Company, Lancaster, New York.

(Le 15c pošiljna karta iz Buffalo, New Yorka.)

NARKOTIČNI STRUPI
NADOMEŠČAJO ŽGANJETO PREPRIČANJE JE PRODR-
LO MED SENATORJE.

Senatu je bila predložena predloga za omejitev uživanja narkotičnih strupov.

Washington, D. C. — Odkar je stopila vojna prohibicija v veljavo, se je pomnožilo število ljudi, ki so udani uživanju narkotičnih strupov. Vsi pametni ljudje, ki so za zmerno uživanje opojnih pijač, so povedali, da se to zgodi, če preden je stopila vojna prohibicija v veljavo in svari so zakonodajce, naj nikar ne glasujejo za prohibicijo, ker bo več škodila kot koristila. Temperenčnost ni prohibicija, in če bi postavodajalec poslušal temperenčnike, bi se jim sedaj ne bilo treba pečati s predlogami, ki omejujejo uživanje narkotičnih strupov. Zakoni, ki bi navajali počasi ljudstvo k zmernemu uživanju opojnih pijač, bi dosegli dvojen namen. Najprvo bi se škodo število ljudi, ki čezmerno pijejo, drugič, število ljudi, ki uvažajo narkotične strupe, bi se ne povečalo. Tako se je pa zgodilo narobe. Skoraj vsaki dan čitamo, da ljudje segajo po lesenem alko-holu, ker ne dobe opojnih pijač. Nekateri zavoljo uživanja lesenega alkohola oslepe, drugi pa plačajo

svoje poželjenje po tej pijači s smrtjo. Zopet drugi se udajo uživanju narkotičnih strupov, tako da postajajo mladi starčki in počasi umirajo.

Število strupojedov se je tako pomnožilo, da je senator France iz Marylenda predložil senatu resolucijo v interesu ljudskega zdravja, da se število teh ljudi omeji. Senator je rekel pri utemeljevanju svoje resolucije, da odpade v Združenih državah največ opija na prebivalca. Po njegovi izjavi je v Združenih državah okoli pet sto tisoč strupojedov. Na mesto New York odpade petdeset tisoč strupojedov, na Chicago pa dvanaest tisoč.

V državi Kansas je prohibicija stara reč. Ali v državi Kansas je po odstotkih v primeri s prebivalci tudi največ strupojedov. Ta dokaz bi moral tudi najbolj zagrizenim prohibicionistom odpreti oči, da prinaša prohibicija ameriškemu ljudstvu še večje zlo. Prohibicionisti so slepi za take dokaze in ne marajo nič slišati o njih, ker so v nasprotju s njihovimi ortodoksnimi zahtevami.

Rezolucijo, ki jo je predložil senator France, določa, da senat dovolj pet milijonov dolarjev za ozdravljenje strupojedov. Temperenčniki pa menijo, da bi se najprej znižalo število strupojedov, če se odpravi prohibicija, mesto ne se pa sprejmejo postave, ki bi služile napeljevanju ljudstva k temperenčnosti.

Inozemstvo.

Povodenj v Španiji; 100 mrtvih.
Madrid. — Okrog sto oseb je izgubilo življenje in škoda je 10 milijonov peset, ko je voda zalila trideset vasi v okolici Cartagene na južnem Španskem.

Avstrija proda habzburške zaklade.

Dunaj. — Avstrijska vlada je sklenila prodati v Ameriki vse dražene umetnine, ki so bile lastnina dinastije Habsburgovcev. Skupinek pojde za živila. Dunajski občinski svet je protestiral proti temu sklepu.

Belgija in Luksemburška prenehata pogajanja.

Brusel. — Belgija je prekinila vsa gospodarska pogajanja z Luksemburško valed izda plebičita v zadnjem času, ki je odločil, da Luksemburška stopi v ekonomsko zvezo s Francijo.

Nizozemci so se obrnili proti ligi narodov.

Haag. — Sprva so bili Nizozemci zelo navdušeni za ligo narodov, toda kmalu so se pričeli ohlajevati in danes je na Holandskem skoraj pretežna večina ljudstva proti vstopu Holandije v ligo narodov. Holandija se boji, da je liga narodov v resnici "liga velikih držav," ki nameravajo sčasoma pogoltniti male narode.

Korejska revolucija se ni potlačila.

Honolulu, Havaji. — Tukajšnji japonski list "Nipu Ziji" je prejel brzojavko iz Tokija, da se japonska vlada pripravlja za potlačitev nove korejske revolucije, ki menda izbruhne vsak čas. Korejski revolucionarji se zbirajo na severovzhodni meji in nameravajo udariti po japonskih garnizijah.

Francoski viničarji na štrajku.

Pariz. — Dniarji v vinogradih na južnem Francoskem v okolici Montpellierja so zaštrajkali. Dniarji zahtevajo 20 frankov na dan in šest pintov vina. Zdaj imajo 15 frankov in pet pintov vina.

1500 ogrskih komunistov obtoženih.

Zeneva. Iz Budapešte javljajo, da je Friedrichova vlada uvedla kazensko postopanje proti 1500 komunistom, ki so bili člani sovjeta ob času sovjetske vlade.

Levine je zopet v Rusiji.

Isaac Don Levine, ki je bil mesec aprila in maja t. l. v sovjetski usiji in kateri je potem iz Stockholm poslal dolgo serijo člankov o razmerah v sovjetski republiki čikaškemu dnevniku "Daily News" (več njegovih člankov je prinesla "Prosveta"), je zopet odpotoval v Rusijo. Iz Dvinske je tle dni brzojavil omejenemu listu, da je prekoračil bojno črto na litvinsko-boljševiški fronti, držeč v roki belo zastavo. Rusi in Litvinci so se dogovorili, da prenehajo s streljanjem toliko časa, dokler ni bil Levine na varnem na drugi strani ruske fronte.

Monarhistična propaganda na Ogrskem.

Budapešta. — V Budapešti so se pojavili plakati, ki pozivajo ljudstvo, da naj zahteva sklicanje ustavodajne skupščine in povrnitev monarhije.

ITALJANI IN JUGOSLOVANI ZBIRAJO ČETE.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Blokada Reke postaja polagoma efektivna, čeprav karabinarji vedno najdejo kakšno "slepoto," po kateri prihajajo pristojevalci v mesto.

Pariz, 5. okt. — Vrhovni svet mirovne konference je prejel vest, da bo Italija ratificirala mirovno pogodbo s posebnim kraljevim dekretom brez parlamenta, ki je razpuščen. Ratifikacija te vrste bo veljavna za Italijo, ker v pogodbi z Nemčijo niso prizadete italijanske meje.

Jugoslovanska vlada, ozirajoča se na sugestijo vrhovnega sveta mirovne konference, je dala navodila vsem častnikom jugoslovanskih čet, da se morajo izogibati konflikta z Italijani. V Parizu se je namreč izvedelo, da gotovi Italijanski elementi iščejo vzroke za spopade z Jugoslovani v svrhu, da osvoje nadaljnji teritorij na dalmatinskem obrežju.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

ČRNI DIJAMANT.

"Epoha" prinaša v eni svojih številkih zanimiv pogovor s sodrugom Antonom Kristanom, ministrom za šume in rude, kojega izjave so značilne glede velevažnega premogovnega vprašanja v naši državi, okoli katerega se danes suče vse gospodarsko življenje. Premogovna kriza se je posebej izrazila pojavila zadnje čase na Angleskem, nič boljše pa ni v Nemčiji, in sploh po celi Evropi. S to krizo preti splošna gospodarska kriza. Zato je povsem na mestu, da podamo zanimive izjave sodr. A. Kristana glede premogovnega stanja v naši državi. Članek se glasi:

"Julius Verne, znameniti francoski romanopisec, ki v svojih knjigah opisuje pot človeških iznajdb, imenuje opravičeno premog 'črni dijamant'. Ne oziraje se na dejstvo, da je dijamant res oglik, in da je izkustvo priznalo premogu isto vrednost kot dijamantu in zlatu, je danes, času strojev, ko je premog silna ekonomska energija, primerno, da se ga eni bolj kot vsako drago kamenje.

Vprašanje, ali zamore naša država zadostno premoga vsaj zase, nas je napotilo k ministru za šume in rude, ki je bil pri ljubljanski deželni vladi poverjenik za javna dela, pod čegar prodorjem je tudi celokupno rudarstvo — v centralnem montanističnem uradu. Nemala je zasluga sodr. Kristana, da ima danes Slovenija ne samo zase kolikortoliko še dosti premoga, nego da ga je dala tudi Hrvatski in zadnji čas tudi Srbiji.

Na vprašanje, če se je že kaj odredilo v svrhu intenzivnejše produkcije premoga, je sodr. Kristan izjavil:

Prva moja skrb, ko sem prevzel ta resort, je bila, da izvem za stanje naših premogovnikov. Po svetovanju sem se z načelnikom slovenskega centralnega montanističnega urada, rudarskim nadsvetnikom g. Pirnatom in g. Kopčcem. Konferiral sem tudi z bivšim poverjenikom za rude in šume g. Markičem iz Sarajeva. Obiskal sem premogovnik v Vrtniku, da vidim na svoje oči, kaj da se da tam napraviti. Vrtnik je jako blizu Belgrada, Konferiral sem nadalje z g. Belančičem iz Bosne in s predsednikom bosanske vlade A. Šolom.

O rezultatu vsega tega sem poročal na ministrski seji. Dne 24. se je vršila v Belgradu tudi velika konferenca rudarskih strokovnjakov iz vseh krajev naše države. Pozvani so bili na to konferenco: iz Ljubljane g. Pirnat kot šef montanističnega urada v Sloveniji, rudarski predstojnik Kropač iz Celja, rudarski poglavar g. Stergar iz Ljubljane, šef rudarskega oddelka v Zagrebu g. Tata, šef rudarskega oddelka iz Sarajeva g. Kure, rudarski komisar Čergoliš iz Vrtnika, direktor pečujskih rudnikov in strokovnjaki iz rudarskega oddelka v Belgradu. Na tej konferenci se je izdelal načrt za hitro in intenzivno delo v vseh rudnikih. Na konferenco so bili pozvani v svrhu informacije širše javnosti tudi vsi belgrajski časnikarji.

Po tej konferenci se bo obdrževala še druga konferenca, kjer se porazgovorimo z rudarskimi delavci, da spoznamo tudi njihove zahteve. Stojim na stališču, da se mora delavca, ki je važen faktor pri vsem delu, poslušati, kaj da zahteva.

Na temelju sporazuma glede plač in izboljšanja splošnega njegovega življenskega stanja, kakoršen mu pristoja kot človeku, je možno začeti s solidnim delom. Kolikor bo delavce zadovoljnejše živel, v toliko bo tudi produkcija intenzivnejša.

Da izvem, če za potrebo premoga za našo industrijo, se bo sklicala tudi konferenca industrijačev.

Uverjen sem, da imamo premoga v naši državi za svoje potrebe dovolj in da je treba začeti samo z intenzivno proizvodnjo. Prva moja skrb mi bo, da zopet oživim srbske premogovnike, odkoder naj bi se premog odajal železniciam tega okraja. Valed tega sem zahteval na ministrski seji kredit treh milijonov dolarjev, da dam predjem privatnim premogokopnim podjetjem, seveda pod našo

kontrolno. Ta kredit je odobren. Za bosanske rudnike sem zahteval kredit od 50 milijonov kron, ki bo nedvomno dal take rezultate, da bomo zalagali z bosanskim premogom vse potrebe železnice, inustrije, in privatnih potreb. Iz Bosne moremo dobiti dnevno 200 vagonov; produkcijo pa bomo zvišali še na petsto vagonov in še več. — Pečujski rudniki so dajali dnevno 300 vagonov. Podvzel sem vse korake, da to produkcijo obnovimo. To pa zavisi od kvalificiranih delavcev, pravih minnerjev, ki danes delajo na Štajerskem v Leobensegraben in na Vestfalskem v Ruhrgebietu. V najkrajšem času bomo imeli v teh rudnikih 3000 delavcev pravih minnerjev, od katerih se bodo tudi naši naučili.

S premogovnim vprašanjem so v zvezi vsa življenska vprašanja. Računati in zanakati se moramo samo nase. Motijo se oni, ki mislijo: na to, da bi dovažali premog iz Amerike, ki bi veljal 1 kg 30 parov (1.50 K.). Zelo važno je, da se uredi reden promet, od katerega je uspeh odvisen. Sedaj se dela na tem, da se spravi lokomotive in ves vozni material v red. Poleg tega je potrebno, da imamo zmogljne delavce. Zato se otvorijo posebne rudarske šole, kjer se bodo v dvehletnem kurzu izobrazili rudarji. V to šolo bo treba poslati kar največ Srbijancev.

Za trdno upam, da se na ta način prav kmalu naša premogovna kriza reši. Znano je že, koliko premoga potrebuje železnica; koliko pa ga potrebuje industrija, mlinarska, sladkorna in tvornice, ki izdelujejo izvozne predmete, bo pokazala konferenca z industrijačeli. Kolikor premoga pa bi še manjkalo za potreba domačega ognjišča, to se bo izpopolnilo z drvmi. Treba bo seveda pri tem paziti, da se drva hranijo, kolikor največ za industrijske svrhe. — Belgrad bo letošnjo zimo gotovo preskrbljen s premogom.

Uboji naš denar! Veliko se piše o valuti, o dinarjih in o kronah, izdajajo se ministrske naredbe, da mora vsak prejeti krome kot dinarje; a vse to je ostalo le na papirju. Če hočeš danes plačati na pošti v dinarjih, dobiš odgovor: "Sedaj jih še ne, sprejema mo." Kdaj pa bodo sprejemali državni uradi obe državni valuti? Zakaj je pa izšel ministrski ukaz, da morajo vsi uradi, javni kot zasebni sprejemati obe državni valuti? Državni uradniki in častniki dobivajo plačo v dinarjih. Toda ker jih državni uradi ne sprejemajo v plačilo, se jih mora zamenjati v banki. Tem je pa uradno določeni kurzu deveta briga in plačujejo za dinar 2 K 80 vin. država pa računa za dinar 3 K. Sedaj mora trpeti uradnik vso malomarnost oblasti in izgubi na plači.

Zdavnaj bi s elahko tudi v Ljubljani kaj ukrenilo, da bi se odpravilo znanke kot plačilno sredstvo. V Zagrebu, Osijeku in v Belgradu je izdala mestna občina lastni drobiž, da odpravi pomanjkanje kovanega denarja. Znanke že iz higijnelehih ozirov niso priporočljive. Nevednež se spozabi, jo uslini z jezikom, in če jo je imel poprej kak bolnik v rokah, lahko na ta način zboli.

Sicer pa se bomo menda z znamkami vozili še v Ameriko. Skrajni čas je, da dobimo že nov denar, ker stari že izgleda kot vse kaj drugega kot denar. . .

Jetniki umirajo od gladu, tako piše "Glas Svobode" v Sarajevu, kjer se v vojnem zaporu nahaja več civilistov. Celih sedem dni niso že dobili nič drugega jesti kot kruh. Vojška oblast se baje izgovarja, da nima kredita za prebrano, civilna oblast pa jih tudi uoče prevzeti. Tako so ti reveži predani žalostni usodi, da umirajo od gladu. Vladi se je že odpisal tozadevni protest.

Persekucije. Izakaz "Centralnega partijskega viječa" socijalistične radničke partije (komunisti) kaže, da so bili vsi člani odbora zaprti, internirani in preganjeni. Še sedaj jih je še polovica zaprtih in interniranih.

Vrednost kroga. Na borzi v Zagrebu so imele inozemske vrednote 10 sept. naslednje tečaje: 100 dolarjev — 5300 kron; 100 čehoslovaških kron — 150 do 153 kron; en funt šterlingov — 211 do 213 kron; en apelandor — 179 do 181 kron; 100 mark — 260 do 264 kron; 100 lir — 520 do 522 kron; 100 lejev — 239 do 242 kron.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podrovski.

(Nadaljevanje)

"Odvzemli mi trideset let," odvrne ta, "pa vidiš, da teknujem z njim."

Knez je bil že tudi opravljen, ko je došel k njemu Kmitic. Na pragu dvorane ga srečajo gardisti in dva zamorca. Ostal je torej tam pri knezu.

"Hvala ti, da si se požuril!" reče knez.

"Pripravljen sem služiti vaši knežji milosti."

"A polki?"

"Je gotov, kakor ste ukazali."

"So li zanesljivi tvoji ljudje?"

"Pojdejo v ogenj in vodo, če treba."

"Dobro. Takih potrebujem in pa takšnega, kakor si ti. Odkrito rečeno, da računam izmed vseh najbolj na te."

"Vaša knežja svitlost! Znano mi je, da se ne morem kosati glede zaslug s starimi vojniki. . . Ako pa tveba braniti drago domovino, se nadejam, da ne ostanem za drugima."

"Jaz nikomur ne kratim njegovih zaslug," reče knez, "dasi . . . vtegne napočiti čas, ko bodo omahovali celo najzvestejši."

"Naj bo proklet on, kdor zapusti vašo knežjo svitlost ob času nevarnosti!"

Knez bistro pogleda v lice Kmitice.

"A ti . . . me ne zapustiš?"

"Vaša knežja svitlost! . . ."

"Kaj hočeš povedati?"

"Izpovedal sem se že vaši težji svitlosti vseh svojih grehov, katerih je tako množica, da se imam samo očetovskemu sreču vaš knežje milosti zahvaliti za odpustanje. Toda med vsemi temi grehi vendar ne najdete jednega: nahvaležnosti."

Niti verolomstva. . . Izpovedal si se mi ka kor očetu in jaz sem ti odpustil ne samo kot oče, marveč te začel celo ljubiti kot sina, katerega mi ni dal Bog. Bodi torej radi tega, moj prijatelj."

Knez mu prijateljsko poda roko in mladi vitez jo nemudoma prime ter poljubi.

Oba molčita nekaj časa. Nakrat pa knez upre svoje oči v Kmitice ter reče:

"Gospodična Aleksandra Bilevič je tukaj!" Kmitic obledi ter jame nerazumljivo jecljati.

"Nalašč sem poslal po njo, da napravim vajini neslogi konec. . . Zagledals jo takoj, ker je že nehala žalovati po dedu. Ne glede na to, da imam danes malo prostega časa, sem že govoril z rosenkim mečnikom."

ZAHVALA.

Springfield, Ill. — Moja najizkrenejša zahvala vsem, ki so mi stali na strani za časa bolezni in smrti moje soproge

MARY KREMŽAR.

Posebno se zahvaljujem pevake-mu društvu "Naprej," društvu "Illinois," šte. 47 in društvu "Zmagonosna krona," šte. 184, SNPJ za krasne vence, katere so poklonili v zadnji pozdrav in za njih mnogobrojno udeležbo pri pogrebu. Zahvaljujem se nadalje tudi vsem onim rojakom, ki so poklonili vence in šopke.

Zakasnili sem se s to zahvalo, toda upam, da mi bodo rojaki oprostili. Kajti udarec, ki me je zadela iz izgubo moje drage soproge, je bil tako huda, da je preteklo precej časa, da sem se zavedel svoje dolžnosti napram rojakom, ki so pokazali svoje prijateljstvo. Kakor ne bom nikdar pozabil svoje drage žene, tako ne bom tudi nikdar pozabil uslug, ki ste mi jih izkazali. — Frank Kremžar. — (Oct. 6-7-8)

NAPREJ.

"Prosveta" piše na blagostanje ljudstva. Ako se strinjate s našimi idejami, podpisajte trgovec, ki oglašuje v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanja potrebščine po zmerani ceni.

ANTON EORNIK, Nemčija, Pa.

ALI JE VAŠE ZDRAVJE VREDNO 2 CENTA?

Ako trpite na nervoznosti, žlednih ledic, lednih bolečinah, zaprtju, splošni slabosti, glavobolu, nimate teka, imate nečisto kri, ako ste utrujeni, se pučute onemogli jutraj, ako imate bolečine v hrbtu, reumatizem, polijite nam pismo a znamko za 2 centa in s svojim naslovom in mi vam bomo poslali s obratno pošto, POPOLNOMA PROSTO, popolno tridnevno zdravljenje našega JUVITO zdravlila, ki je sestavljeno iz čistih zdravilnih silišč. Naslov:

JUVITO LABORATORY, South Hills Branch 6, PITTSBURGH, PA.

NASVET.

kako se kuha doma pijača? Is našega hmelja in malta mi po naših navodilih vsakteri prav lahko naredi 10 galonov prave pive za \$2.25 v vse kraje Unije. Za pristnost in kakovost jamči tvrdka: FRANK OGLAR, 6401 Superior, Cleveland, O.

SLUŽBA.

Išče se hišnik (janitor) za urad Slovenske narodne podporne jednote. Zglašite se v gl. uradu na 2657—2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BODITE PAMETNI

Pošiljajte vaš denar preko naše banke dokler je cena kronam še nizka.

Vi s tem lahko pomagate svojcem, starišem, bratom in sestram, da njim pošljete denar ker z denarjem se kupi vse. Pomagajte in to še predno pride huda zima, da bodo lahko pripravljeni z vsem.

VI DASTE DVAKRAT AKO DASTE HITRO.

Ako želite premeniti vaše dolarje v krone storite to sedaj, ker pozneje mogoče pride do tega, da boste morali plačati veliko več zanje.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na

JOHN NEMETH STATE BANK
1597 Second Ave.,
NEW YORK CITY.